
Sønderjydske Fortrædeligheder

Et stykke journalistik af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Sønderjydske Fortrædeligheder

4

Sønderjydske Fortrædeligheder

Sønderjydske Fortrædeligheder

[1]Genoptrykt i Vedersø-Jerusalem Retur Pag 12-17 under Overskriften: "Landet under Sol og Skyer."

Søndag den 4. Februar 1934

Sønderjydske Fortrædeligheder.

Kaj Munks Rejsebreve.

Sognepræst Kaj Munk sender "Jyllandsposten" en Række Rejsebreve fra sin store Udenlandsrejse. Vi bringer i Dag det tredie, der handler om Skyerne under Genforeningssolen.

DISSE REJSEBREVE, som jeg har den Glæde at skrive til "Jyllandsposten" og dens Læsere, skal indvies med en Hyldest til dig, du Barn af vor fælles Moder, du Sønderjylland, der aldrig svigtede hende, selv naar hun ogsaa kom for Skade at svigte dig, en Hyldest til dem af dine Sønner, der Gang paa Gang i Aarhundredernes Løb satte Livet ind, naar Danmark kaldte, til hine af dem, der forlod Odelsret og Fædrenejord, fordi de følte det uforeneligt med Sjælens dybeste Krav at blive, og til dem, der blev og døjede, fordi de fik det saadan, at dette var Kaldet for dem, en Hyldest til dine stille Døtre, der lærte deres Smaabørn Fadervor paa jydsk Tunge og næsten altid hellere gav Slip paa Hjemmets Lykke end paa Troskab mod Hjertets Sprog.

En Hyldest til jer, I Dreng, fødte i samme Aar som jeg eller kun et lidet før, I, som ikke løb for Ørnen, da den kom susende for at slaa Kloen i jer og slæbe jer til Flandern eller Galizien, I, som faldt for Danmark, da I faldt for Tyskland, og som lemlæstede laa i jeres Fællesgrave, da Sejrens Dag endelig oprandt gennem det Nederlag, I vandt.

Og en Hyldest til dig, du Jord, som Thyra og Havene har hegnet om, som ydmyg fandt dig i March af haarde Støvler, i fremmede Pæle og Farver og Kommandosprog og bestandig smilte, snart i Taarer og snart i bly, men sikkert Skælmeri, som den unge Bondepiges, der bøjer sig over Opvasken og ikke vil vide af den rige Bejler: "Jeg er dansk, jeg er dansk!" En Hyldest til de fede Marsker, der hvert livskabt Aar har grinet til Tyskerne: "Vi har al vor Familie i Bovbjerg", til de dystre Hedesletters høje midtjydske Alvor og den kaade Østkyst, der i sin danske blonde Pigeynde har filmet med blaa Sommerbølger i de lyse Nætter og sendt Fingerkys med dem til Søster Kolding, Søster Assens, Søster Vejle.

Ja, Sønderjylland, fra en, der knap er værdig til at bringe dig den - Hyldest til dig, fordi du er dansk og blev ved at være dansk - kom, da du fik fri og hørte din Mor kalde.

Hvor ofte har jeg ikke i dyb Bevægelse set en Karl eller Pige paa sin træge Cykle trodse lange sandede Veje og den stride jydsk Modvind bort fra den rige Gaard hjem til Søndagskaffen af en skaaret Kop bag en lerklinet Væg hos en halvopslidt og halvvranten gammel Mor, fordi det dog var at være hjemme. Og ikke sjældent har jeg i endnu dybere Bevægelse set en Pige forlade sin gode Plads og rundelige Løn for at tage hjem og være hos en Mor, der var blevet ensom og gammel og i sin Fattigdom og Skrøbelighed havde haardt

Brug for Datters Hjælp. Meget har din Mor ikke at byde dig, Sønderjylland; fattig er hun og ringe hendes Hus mellem de andres store Gaarde. Gud velsigne dig, at du er taget hjem for at blive hos hende! Hun har din unge, muntre, stærke Arm behov.

*

Dette var Poesien. Skal vi ogsaa vende os til Prosaen?

”Bare vi aldrig havde faaet Sønderjylland tilbage!” er et ikke ualmindeligt Suk hos Nørrejylland og Øernes Folk. ”Bare vi aldrig var kommet bort fra Tyskland!” klages der ofte i det saakaldt genvundne Land. ”Nordslesvig er tysk Land; kun nødtvunget har vi midlertidigt afstaaet det”, er ikke usædvanlig tysk Tale. Intet kunde da synes rimeligere eller lettere at ordne end dette vort Naboforhold mod Sønder: bare vende tilbage til Tilstandene før 1920.

Maa jeg spørge: Hvem i Alverden vilde *det*? Hvem ud over erobringsgale Tyskere, der gerne aad hele Verden, og saa Tyskerne i det danske Sønderjylland naturligvis - og selv de burde ikke ville det. Man siger jo saa meget, naar man saadan gaar og mukker til Hverdags og ikke ret kan faa det til at løbe rundt. Men er der mon een eneste dansk Mand, der - naar han fik tænkt sig om og skulde staa med fuldt Ansvar for sine Ord - vil træde frem og sige: Giv Tyskerne dansk Land tilbage!

Hvad er det da, der er sket, som har faaet de to genforenede Landes straalende 1920-Glæde til at fortone sig i saa graa og sur en 1934-Taage? Spørg Erik Appel, Domæneforpagteren, en duelig og frisk og aaben Mand, en dansk djærv Forpost imod Syd. Spørg rundt i Landet, Syd og Nord for Kongeaaen. Man kan svare dig, at der nu for det første var det, at Genforeningsjubelen var altfor højroestet, ligesom ikke var bygget dybt nok, naar den nu skulde være saa høj. Alle disse Taler, alle disse Sange, alle disse festsprudende Artikler, alle disse Genforeningssten, rejst offentligt, rejst i private Gaarde og Haver af Mænd, der nu mumler: ”Hu, hvad den Genforening har kostet vort fallerende Land!” Og af Koner, der nu hvisker: ”Bare vi ikke risikerer en Krig med Tyskland, fordi vi fik den Stump Land tilbage!”

Jeg siger: Al denne Hurralykke hos et Folk, der ikke havde ofret andet for den end skæppet Millioner og atter Millioner af Kroner til sig under Krigen. Vistsaa, vistsaa, det var os, der stod i Forpostfægtningen, ynkeligt ladt i Stikken, i 1864. Men 64 - det er alligevel længe siden; der er sket meget siden da. De er glemt, de Hanser og Petere, der faldt ved Dybbøl, selv om Nederlagets sviende Smerte endnu brændte i somme. Havde vi været med i andet end Forpostfægtningen - jeg skulde tro, at Sejrens Glæde bygges fastest paa Kampens Hovedhjørneste. Den Mindetavle, Gaardejer Mads Hansen da havde rejst i sin Have, betød saa ikke blot: ”Sønderjylland vundet”, men tillige ”Og det har min Dreng givet sit Liv for.” Var Glæden blevet mindre højroestet? Jeg ved det ikke. Men varigst ligger vist den Glæde, der hviler paa Sorgens Fundament.

Men nu Sønderjyderne da? De har jo ofret deres Sønner for Danmark i Verdenskrigen? Rigtigt! Somme af dem; og disse somme ved ogsaa den Dag i Dag usvigeligt sikkert, hvor

de hører hen. -

*

Nævnes maa dernæst Ukendskab til de faktiske Forhold hos det brede Folk. Sønderjyder kan have regnet med næsten udelt Interesse for deres Sag i Danmark, og mange brave danske Mænd og Kvinder var sig lidet bevidst, at Danmark havde en stor national Sag uløst. Nu skyllede det pludselig ind over Landet fra Gedser til Skagen efter Tysklands Nederlag, at nu kunde vore Sønderjyder komme hjem. Det gav hos disse lidetkendende en Forestilling om, at hele Landsdelen dernede nu stod i et enstemmigt Brus. De glemte eller gav sig ikke Tid til at indse, at 50 Aars tysk Styre maatte have skabt en hel Del Tyskhed rundt om i den danske Provins. Naar denne Tyskhed nu er blevet saa højttalende, tror disse Danske, at det er Sønderjyderne, der svinger, og lukker sig til. Og Sønderjyder, der har indstillet sig paa Danmarks hele og fulde Hjertelighed, føler sig stødt tilbage og saarede. Deraf en Del Lunkenhed hos begge Folk og Usikkerhed over for hinanden.

Og saa er der jo Pengeravagen. Hvad har Sønderjyderne ikke oplevet i Pengesager! Deres Markværdier blev pludselig værdiløse - du ved jo slet ikke, hvad det betyder, du danske Mand - at du og din Kone har slidt og sparet i tredive Aar for at sikre jer en sorgfri Alderdom og har faaet samlet jer 30,000 og sælger saa Gaarden, og en skønne Dag staar I to paa Gaden med jeres 30,000, de slaar lige til til at købe jer 2 Par Sko og 2 Støtkæppe for, saa kan du gaa ud paa Landevejen sammen med Konen og tigge.

Altsaa: De oplevede Markværdiernes Hensmuldren til intet, de oplevede den dyre Forandring af Gaardene fra preussisk gammeldags Drift til moderne dansk, de oplevede og oplever endelig, at denne nyindførte Drift giver bare pure Underskud. Denne sidste Ulykke er de fællig med alt dansk Landbrug om i disse Aar. Men de to første er dog kommet dem alene til Skade. Hvad Under, om selv dansksindede Sønderjyder kan komme til at udbryde, naar de jages fra Slægtsgaarden: "Hvad Kaar er det, du byder mig, Fædreland?"

Hermed er der sat Navne paa de største Skyer, der for Tiden driver hen under Genforningens Sol. Giv mig Lov til i et Brev endnu, inden jeg gaar over Grænsen, der skærer gammeldansk Land midt igennem, at give Udtryk for Haabet om Foraarsblæsten, der kan drive Skyerne væk.